

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

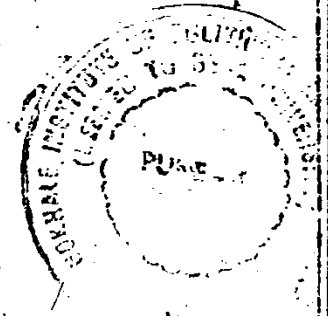
बुलडाणा जिल्हा

१९९५-९६

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
महाराष्ट्र शासन
मुंबई

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता

जिल्हा
सामाजिक व आर्थिक
समालोचन

१९९५-९६

जिल्हा :- बुलडाणा

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय,
महाराष्ट्र शासन,
नियोजन विभाग,
मुंबई.

॥ प्रास्ताविक ॥

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन ही अत्यंत उपयुक्त माहिती असलेले पुस्तक हे कार्यालय निरनिराच्या कार्यालया कडून माहिती संकलीत करून दरवर्षी प्रकाशित करत असते. या पुस्तकातील माहिती पुढील नियोजनाकरिता फारच उपयुक्त ठरत असते. जिल्ह्यातील निरनिराळी कार्यालये, शैक्षणिक व इतर संस्था तसेच केंद्र शासनाची कार्यालये या पुस्तकामधील माहितीचा आधार घेवून त्यांच्या कार्यक्रमांचे नियोजन करित असतात.

आजच्या आधुनिक युगात योग्य नियोजनाला अनन्य साधारण महत्त्व आहे. नियोजन यशस्वी करण्याकरिता ज्या आकडेवारीचा आधार घेवून नियोजन करण्यात येणार आहे, ती आकडेवारी अचूक असणे फारच महत्त्वाचे आहे. हे पुस्तक प्रकाशित करतांना या संध्ये अचूक अद्ययावत माहिती देण्याचा कसोशीने प्रयत्न करण्यात आला आहे.

अद्ययावत माहितीचा समावेश करतांना ज्या गोष्टीमुळे जिल्ह्याच्या विकासात भर पडली आहे किंवा भविष्यात विकास होणार आहे अशा बाबींचा प्रामुख्याने या पुस्तकात समावेश करण्यात आला आहे.

या प्रकाशनासाठी बहुतेक शासकीय कार्यालये व संस्थानी पुणेपर सहकार्य केले. मात्र काही कार्यालये/ संस्था यांचे कडून वेळेवर माहिती प्राप्त होवू शकली नाही. त्यामुळे या प्रकाशनाला थोडा विलंब होत आहे.

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाचा हेतू हे प्रकाशन जास्तीत जास्त अद्ययावत माहिती देवून व प्रकाशन त्वरीत प्रकाशित करण्याचा प्रथम पासूनच प्रयत्न आहे. या -करिता हे प्रकाशन आपल्या कार्यालयाला / संस्थेला कितपत उपयोगी ठरते. तसेच जास्तीत जास्त कोणती माहिती उपयुक्त नाही किंवा कोणती समाविष्ट करावी या बाबत आपले मत कळविल्यास तसे बदल करण्याचा संचालनालय प्रयत्न करील.

[जी. एस. परिहार]

जिल्हा सांख्यिकी अधिकारी,
बुलडाणा.

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन 1995-95

दृष्टीक्षेपात जिल्हा

जिल्हा :- बुलडाणा.

अ. क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
---------	-----	--------	--------	------------

ए) प्राकृतिक स्थान

अ) भौगोलिक स्थान

1) उत्तर अक्षांश	अंश	19.51 ते 21.17	16.4 ते 22.1
2) पूर्व रेखांश	अंश	75.57 ते 76.40	72.6 ते 80.9

ब) हवामान 94-95]

तापमान

1) किमान	डिग्री सेल्सियस	9.20	2.6
2) कमाल	डिग्री सेल्सियस	42.00	46.20
3) पर्जन्य (बुलडाणा केंद्र)	मि. मि.	794.06	1035.16

क) प्रशासकीय विभाग 195-96]

1) तहसिल	संख्या	13	325
2) पंचायत समित्या	संख्या	13	298
3) टंचाईग्रस्त तालुके	संख्या	9	उ. ना.
4) एकात्मिक ग्रामिण विकास प्रकल्प	संख्या	—	—
5) शहरे	संख्या	11	336
6) गावे (एकूण)	संख्या	1427	43025
1) निर्जन	संख्या	128	2613
2) वस्ती असलेली	संख्या	1299	40412
7) क्षेत्रफळ	चौरस कि. मी.	9661	307713

द) प्रशासकीय संस्था [1995-96]

1) पंचायत समित्या	संख्या	13	298
2) महानगरपालिका	संख्या	—	12
3) नगर परिषदा	संख्या	11	233
4) कटक मंडळे	संख्या	—	7
5) ग्रामपंचायती	संख्या	864	27614
6) पोलीस ठाणी [95-96]	संख्या	26	893
7) पोलीस आउट पोस्ट [95-96]	संख्या	16	1455

अ. क्र.	नाव	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
[तीन] लोकसंख्या [1991]				
1)	ग्रामीण लोकसंख्या	अकडे हजारात	1498	48396
2)	नागरी लोकसंख्या	अकडे हजारात	388	30542
3)	एकूण लोकसंख्या	अकडे हजारात	1886	78937
4)	अनुसूचित जातीची लोकसंख्या	अकडे हजारात	217	8758
5)	अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	टक्केवारी	11.50	11.09
6)	अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	अकडे हजारात	95	7318
7)	अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	टक्केवारी	5.03	9.27
8)	पुरुष	अकडे हजारात	966	40826
9)	स्त्रिया	अकडे हजारात	920	38112
10)	स्त्री-पुरुष प्रमाण	1000 पुरुषामागे स्त्रियांचे प्रमाण	952	934
11)	घनता	दर चौरस कि. मी. क्षेत्रातील लोकसंख्या	195	257
12)	साक्षरतेचे प्रमाण [1991]			
1)	एकूण	टक्केवारी	61.69	64.87
2)	पुरुष	टक्केवारी	76.53	76.60
3)	स्त्रिया	टक्केवारी	46.18	52.30
4)	राज्यामध्ये जिल्हयाचा क्रमांक	संख्या	13	—
[चार] कृषि [अस्थायी] [93-94]				[1995-96]
1)	भौगोलिक क्षेत्र	हजार हेक्टर	967	30758
2)	जंगल व्याप्त क्षेत्र त्याची भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	हजार हेक्टर टक्केवारी	63 6.51	5277 17.16
3)	शेतीला उपलब्ध नसलेली जमीन			
	अ) बिगर शेती वापरा - खालील जमीन	हजार हेक्टर	28	1236

अ. क्र.	बाद	परिमाण.	जिल्हा	महाराष्ट्र
ब)	पडीक आणि लागवडी- लायक नसलेली जमीन	हजार हेक्टर	27	1712
क)	एकूण (अ व ब)	"	55	2948
4)	पडीक जमिनीव्यतिरिक्त लागवड न केलेली इतर जमीन			
1)	कायम गुरे चरण आणि इतर	हजार हेक्टर	67	1358
2)	झाडे सुडपासालील जमीन	हजार हेक्टर	8	222
3)	लागवडी योग्य पस्तु पड जमीन	हजार हेक्टर	35	890
5)	पडीक जमीन			
1)	चालू पड	हजार हेक्टर	46	1037
2)	इतर पड	हजार हेक्टर	17	1116
6)	पिकासालील क्षेत्र			
1)	पिकासालील निव्वळ क्षेत्र	हजार हेक्टर	675	17911
2)	दुसोटा क्षेत्र	हजार हेक्टर	65	3416
3)	एकूण पिकासालील क्षेत्र	हजार हेक्टर	740	21327
7)	ओलित क्षेत्र 198-94 अस्थायी			
1)	निव्वळ ओलित क्षेत्र	हजार हेक्टर	23	2510
2)	एकूण ओलित क्षेत्र	हजार हेक्टर	34	3287
8)	महत्वाच्या पिकासालील क्षेत्र (अन्नधान्य)	हजार हेक्टर	406	13275
9)	वहित धारण जमीन अंतिम (1990-91)			
1)	2 हेक्टरपेक्षा कमी	संख्या हजारत	179	6003

अ. क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
	2) 2 ते 10 हेक्टर	संख्या हजारात	457	3297
	3) 10 हेक्टर पेक्षा जास्त	संख्या हजारात	85	170
10)	जमीन महसूल वसुली [1995-96] [सुधारीत]	लाख रुपये	283	8500
11)	जिल्हा परिषदेचा उपकर	हजार रुपये	8515	189343
12)	पंचायत समित्यांचा उपकर	हजार रुपये	उना.	—
[पांच]	<u>पशुसंवर्धन [पशुगणना 1992]</u>			
	1) एकूण पशुधन	संख्या हजारात	1095	36393
	2) गाई व बैल	संख्या हजारात	572	17441
	3) म्हशी व डे	संख्या हजारात	119	5447
	4) मेंढ्या	संख्या हजारात	96	13015
	5) शेळ्या	संख्या हजारात	288	—
	6) कांबड्या व बदके	संख्या हजारात	229	32187
[सहा]	<u>सहकार [95-96]</u>			
	1) सहकारी संस्था	संख्या	1891	139089
	2) प्राथमिक कृषि सहकारी पत संस्था	संख्या	573	20137
	3) प्राथमिक कृषि सहकारी पत संस्थाची सभासद संस्था	संख्या हजारात	287	9062
	4) सहकारी दुग्ध संस्था	संख्या	44	20038
	5) प्राथमिक कृषि पतसंस्थांनी दिलेली कर्जे	रुपये कोटीत	74	1497
[सात]	<u>जल सिंचन [1995-96] च्या अखेर पर्यंत पूर्ण झालेले व त्यासाठी लाभक्षेत्र</u>		पाटबंधारे प्रकल्प	
	1) मोठे प्रकल्प	संख्या	—	33
	2) मध्यम प्रकल्प 1 व 2 चे लाभक्षेत्र	संख्या हजार हेक्टर	6 64	177 उना.
	3) लघुप्रकल्प [राज्यक्षेत्र] लाभक्षेत्र	संख्या	उना. उना.	1700
	4) सिंचन विहिरी खाली भिजणारे क्षेत्र (94-95)	हजार हेक्टर	18	1371

अ. क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
[आठ] उद्योग - [1995 अखेर]				
1)	नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या	संख्या	295	31555
2)	नोंदणीकृत चालू कारखान्यांची संख्या [उत्पादन चालू कारखाने]	संख्या	224	27438
3)	सहकारी साखर कारखान्यांची संख्या [1995-96]	संख्या	1	109
4)	सहकारी साखर कारखान्यातील उत्पादन [1993-94]	हजार मेट्रिक टन	-	5253
5)	सर्व सूत गिरण्यांची संख्या [1993-94]	संख्या	9	238
[नऊ] वीज [दि. 31. 3. 96 अखेर]				
1)	वीज पुरवठा केलेली शहरे व श्रेडी	संख्या	1376	39413
2)	विद्युतीकरण झालेल्या गावांची संख्या	संख्या	1365	उ. ना.
3)	वीज पुरवठा केलेले प्रपसंच [मार्च, 1996 अखेरपर्यंत]	हजारात	75	2026
4)	बसविण्यात आलेली गोबर गॅस संयंत्रे	संख्या	17278	-
[दहा] सार्वजनिक आरोग्य [1995.]				
1)	रुग्णालये	संख्या	14	736
2)	दवाखाने [P. H. C. म्हणून श्रेणीवादीतून संख्येत घट]	संख्या	78	1418
3)	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	47	1695
4)	प्राथमिक आरोग्य पथके [अस्थायी]	संख्या	2	161
[अकरा] शिक्षण [1994-95]				
1)	एकूण प्राथमिक शाळा	संख्या	1442	62202
2)	प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या हजारात	282	11709
3)	प्राथमिक शाळेतील शिक्षक	संख्या हजारात	7	299
4)	प्रत्येक शिक्षकामार्फत प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	39	39

अ. क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
[बारा] माध्यमिक शिक्षण [1994-95]				
1)	दुय्यम शाळा.	संख्या	264	13077
2)	शाळेतील एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	146	6514
3)	शाळेतील शिक्षक	संख्या हजारात	4	200
4)	प्रत्येक शिक्षकामागे माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	35	33
[तेरा] उच्च शिक्षण [1995-96]				
1)	संस्था	संख्या	14	1345
2)	एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	12	876
[चौदा] अ) प्रौढ शिक्षण [1995-96]				
1)	प्रौढ शिक्षण केंद्र [साक्षरता केंद्रे]	संख्या	14754	—
2)	प्रौढांची उपस्थिती [साक्षर]	संख्या हजारात	152	—
ब) तांत्रिक व व्यवसाय शिक्षण [1995-96]				
1)	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	संख्या	6	485
1)	शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	संख्या	4	241
2)	अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	संख्या	2	244
2)	शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांची प्रवेशक्षमता	संख्या	2200	78416
3)	पदवी अभ्यासक्रमाच्या तांत्रिक संस्था व त्यांची पहिल्या वर्षासाठी प्रवेश क्षमता.	संख्या	2	94
4)	पदविका अभ्यासक्रमाच्या तांत्रिक संस्था व त्यांची पहिल्या वर्षासाठी प्रवेश क्षमता.	संख्या	1	182
		संख्या	200	31416

अ. क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
5	उच्च व उच्च शिक्षण संस्था (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक गट) व त्यांची प्रवेश क्षमता.	संख्या	उना.	उना.
		संख्या हजारात	उना.	उना.
[पंधरा]	<u>परिवहन आणि दळणवळण</u> (मार्च 1996 अखेर)			
1	एकूण रूचे मार्ग लांबी	किलोमीटर	105.84	5461
2	स्त्यांनी जोडलेली गावे			
	अ) बारमाही (अ. 3.95)	संख्या	663	26756
	ब) हंगामी	संख्या	उना.	8480
3	एकूण स्त्यांची लांबी [पृष्ठांकित]	किलोमीटर	4433	153414
4	राष्ट्रीय महामार्गांची लांबी	किलोमीटर	86	2963
5	राज्य महामार्गांची लांबी	किलोमीटर	972	32070
6	महत्त्वाच्या जिल्हा स्त्यांची लांबी	किलोमीटर	1178	40748
7	इतर जिल्हा स्त्यांची लांबी	किलोमीटर	1050	40558
8	ग्रामीण स्त्यांची लांबी	किलोमीटर	827	70751
[सोळा]	<u>एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम</u>			
1	दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबे (1992-93)	संख्या लाखात	2.73	34.34
2	1992-83 च्या सर्वेक्षणानुसार 1994-95 वर्षातील			
	जुने लाभार्थी	संख्या	निरंक	19214
	नवीन लाभार्थी	संख्या	5406	162383
	एकूण	संख्या	5406	181579
[सतरा]	<u>रोजगार निर्मिती (1995-96)</u>			(94-95)
अ)	रोजगार हमी योजना	मनुष्य दिवस (लाखात)	12	942.05
ब)	जवाहर रोजगार कार्यक्रम (1995-96 अखेर)	मनुष्य दिवस	20	912.05

अ. क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
[अठरा]	<u>आदिवासी करण्याकारी योजना</u>			
	आदिवासी करीता आश्रमशाळा [अ. ३. ९५] विद्यार्थी	संख्या संख्या	३ उना.	७३१ २४८२९८
[एको]	<u>मागासवर्गीयांसाठी करण्याकारी योजना [१९९४-९५]</u>			
	१) मागासवर्गीयांसाठी वसतिगृहे	संख्या	९	१९२
	२) वसतीगृहात राहणारे विद्यार्थी	संख्या	६५५	१२७९७
[वीस]	<u>जिल्हा नियोजन [१९९५-९६]</u>			
	१) वार्षिक योजनेतील मंजूर तरतूद	रुपये कोटीत	२८.८६	२५५९.८३
	२) अनुशेष भरून काढण्यासाठी तरतूद	रुपये कोटीत	८.२३	२४५.३२
[एकवीस]	<u>सांनागरी पुरवठा [१९९५-९६]</u>			
	१) सस्त भावाची दुकाने	संख्या	१२१३	४१८७९
	२) पुरविलेला एकूण साठा			
	अ) गहू	हजार टन	४	९६०
	ब) तांदूळ	हजार टन	७	८५८
	३) शासकीय गोदामे [डिसेंबर ९३]	संख्या	१८	९५५
	४) साठविण्याची क्षमता [जून, १९९६ अखेर]	मेट्रीक टन	२२०००	(३०.६.९६) ५८८२८१

टीप - उ. ना. - उपलब्ध नाही.